

vietei. Titnago apdirbimo technikai būdinga: taisyklingos skeltės, nuskeltos nuo vienagalių skaldytinių, platus mikrorėžtukinės skelčių dalijimo technikos panaudojimas. Iš titnago dirbinių išsiskiria trapeciniai ir lancetiniai strėlių antgaliai, mikrorėžtukai, ašmenėliai iš mikroskelčių dalių retušuotais šonu ir galais ar be retušo, ovalieji kirveliai, kampiniai rėžtukai, suformuoti nulaužtuose skelčių ir nuoskalų galuose, netaisyklingi pusiauapskriti ir galiniai gremžtukai iš nuoskalų, nors pasitaikė ir taisyklingų galinių gremžtukų iš skelčių.

Perkasose, terasos pakraštyje, buvo aptikta pavienių keramikos, liesintos grūstu granitu, fragmentų ir 2 trikampiai strėlių antgaliai plokščiai retušuotais paviršiais. Šiuos radinius reikėtų datuoti neolito pabaiga–žalvario amžiaus pradžia. Tiksliau šio laikotarpio gyvenvietės apibūdinti negalime dėl turimos medžiagos fragmentiškumo.

Tyrinėjimai vykdyti pagal Valstybinio mokslo ir studijų fondo remiamos programos „Akmens amžius Pietų Lietuvoje” planą.

Tomas Ostrauskas

Kabeliai Stone Age site No 2

An area of 186 m² was investigated. In a peatbog there were revealed 3 habitation zones from late Paleolithic Swidrian culture, early and late Mesolithic periods.

Tomas Ostrauskas, Gytis Piličiauskas

Karaviškių 6-oji akmens amžiaus gyvenvietė

Karaviškių 6-oji akmens amžiaus gyvenvietė (Varėnos raj., Kaniavos s-ja, Karaviškių k.) yra kaimo PR dalyje, buvusio Dubos ežero P krante. Archeologijos paminklų sąrašuose gyvenvietė vadinama Karaviškių 2-ąja gyvenvieta.

Gyvenvietė buvo aptikta 1994 m. Dubos ežero ir Katros upės pakrančių žvalgyimo metu (žr. *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 316). Kadangi ši

gyvenvietė yra ardoma žmonių veiklos, 1997 m. čia buvo ištirtas bendras 130 m² dydžio plotas. Tyrinėjimai buvo finansuojami pagal Valstybinio mokslo ir studijų fondo remiamos programos „Akmens amžius Pietų Lietuvoje“ planą.

Gyvenvietės V dalyje buvo ištirtas 112 m² dydžio plotas. Kultūrinį sluoksnį sudarė 12–20 cm tamsiai pilkas dirvožemis ir 20–40 cm pilkai rudas smėlis, giliau buvo balsvas smėlis – įžemis. Ištirto ploto viduryje aptikta maždaug 6 m skersmens neolitinės Nemuno kultūros keramikos ir titnago radinių koncentracija. Aiškumo dėlei ji buvo pavadinta Karaviškių akmens amžiaus 6A gyvenvieta. Šios koncentracijos viduryje buvo rasta medžio išvartos duobė, iki 1,1 m gylio, su įkritusiais radiniais. Didžioji dalis keramikos fragmentų priskirtini Nemuno kultūros vėlyvojo neolito Dobryj Boro etapui. Jų molio masė liesinta grūstu kvarcitu. Dauguma šukių priklausė 3 puodams. 1 puodo šukės 0,5 cm storio, pakraštėlis kiek atlenktas į išorę, S1 formos (R. Rimantienės klasifikacija). Puodo šonai ir pakraštėlis papuošti nedidelėmis eilutėmis, paviršius angobuotas. Angos skersmuo buvo apie 10 cm. Puodo Nr. 2 pakraštėlis S1 formos, jo briauna ir vidinė pusė papuošti apvajiniu ornamentu. Kaklelio linkis išdailintas retomis giliomis duobutėmis, puodo sienelės – pailgų įspaudėlių eilute. Keliose puodo šukėse pragręžta skylių taisymsi. Šukių storis 0,6–0,7 cm. Puodo Nr. 3 anga buvusi 30 cm skersmens, pakraštėlis S1 formos, dugnelis smailas. Jo briauna su įstrižais įspaudėliais. Kaklelį puošė gilių duobučių eilutė, o indo viršutinę dalį – įstrižais brūkšniais suformuotas „tinklinis“ raštas, puodo pilvelio apačioje jį keitė horizontalus brūkšniavimas. Šukės 0,7–1 cm storio. Tirtu ploto P dalyje rasta keletas neornamentuotų šukių, liesintų smėliu ir augalinėmis priemaišomis.

Titnago radinių surinkta nedaug – apie 200 vienetų ištirtame plote ir keletas keliuko paviršiuje greta perkasos. Dalis titnago radinių yra rudai patinuoti. Ankstyvojo mezolito Kundos kultūrai priskirtini Pulio tipo strėlės antgalis be smaigalio, ašmenėlis, keletas skelčių ir kampinių rėžtukų. Su vėlyvojo neolito Nemuno kultūros koncentracija sietini trikampio strėlės antgalio fragmentas plokščiai retušuotu paviršiumi, vienagalis skaldytinis „su rankenėle“, 5 peiliai su plokščiai retušuotais ašmenimis ar tik su utilizaciniu retušu iš nuoskalų, 2 galiniai ir 2 šoniniai gremžtukai iš

nuoskalų, ašmenėlis, keli perforatoriai, kampiniai rėžtukai ir specialios paskirties dirbiniai. Ant keliuko netoli perkaso buvo rastas nedidelis titnaginis bifaso tipo dirbinys, durklo ašmenys plokščiai retušuotu paviršiumi. Netoli minėtos keramikos koncentracijos buvo rasti 2 moliniai dvigubo kūgio formos verpstukai ir akmeninis tinklo pasvaras.

Ištirtame plote aptikta radinių koncentracija sietina su vienos mažosios šeimos trumpalaikės stovyklos vieta. Sprendžiant iš keramikos, verpstukų ir durklo ašmenų, ši stovyklavietė yra priskirtina neolitinei Nemuno kultūrai ir datuotina neolito pabaiga – ankstyvuoju žvalvario amžiumi, II tūkst. pr. Kr. pirmąja puse.

Gyvenvietės R dalyje buvo ištirti 7 1 m² dydžio šurfai ir 11 m² dydžio žvalgomoji perkasa. Čia buvo aptikta neolitinės Nemuno kultūros ankstyvojo neolito Dubičių etapo gyvenvietė su titnago skaldykla. Ji buvo pavadinta Karaviškių akmens amžiaus 6B gyvenvieta. Gyvenvietės kultūrinį sluoksnį sudarė 8–28 cm tamsiai pilkas dirvožemis, kai kur perartas ir permaišytas, ir 30–35 cm storio pilkšvai rudas smėlis. Giliau buvo gelsvas smėlis – įžemis. Surinkti negausūs keramikos fragmentai yra nevienalaikiai, liesinti augalinėmis, augalinėmis ir mineralinėmis ar tik mineralinėmis priemaišomis. Ornamentuotas tik vienas keramikos fragmentas – Dubičių tipo puodo pakraštėlis, kurio briauna papuošta smulkiomis įkartėlėmis, o storis siekė 0,4 cm. Žvalgomoji perkasa kirto titnago skaldyklą. Čia daugumą radinių sudarė gamybos atliekos – nuoskalos ir smulkios nuoskalėlės bei kelios netaisyklingos skeltelės, matyt, numestos kaip netinkamos. Paminėtini titnago dirbiniai: stačiakampis kirvelis, ašmenėlis, 3 lancetai, mikrorėžtukas, gautas perdurbant lancetą, peilio su plokščiu retušu fragmentas, kampinis rėžtukas, skeltės ir jų dalys su retušu.

Gyvenvietė yra ardoma ariant miško kvartalinę liniją, mineralizuojant juostą po aukštos įtampos elektros perdavimo linija, dėl intensyvaus keliuko naudojimo. Todėl ją reikėtų galutinai ištirti.

Tomas Ostrauskas, Gytis Piličiauskas

Karaviškės Stone Age site No 6

An area of 130 m² was examined. The research covered the site of Nemunas culture from the end of the Neolithic–beginning of the Bronze Age. The findings included a flint knapping from early Neolithic period.

Tomas Ostrauskas, Rimutė Rimantiene

Katros Ištakų 1-oji senovės gyvenvietė

Katros Ištakų 1-oji senovės gyvenvietė (Varėnos raj., Kaniavos s-ja, Karaviškių k.) yra apie 350 m į V nuo tilto per Draciliškos upelį nedidelėje 110x70 m dydžio kalvelėje, Katros upės Š krante. Paminklų sąrašuose gyvenvietė vadinama Karaviškių 3-ąja senovės gyvenviute.

Gyvenvietė buvo rasta 1994 m. (žr. *ATL 1994 ir 1995 metais*, V, 1996, p. 316). 1997 m., vykdant programą „Akmens amžius Pietų Lietuvoje“, Katros Ištakų 1-ojoje gyvenvietėje atlikti nedidelio masto žvalgomieji tyrinėjimai, norint patikslinti gyvenvietės pobūdį. 1997 m. iširtos 2 perkastos: 32 m² dydžio PR gyvenvietės dalyje ir 5 m² dydžio – centrinėje gyvenvietės dalyje, bendras 37 m² dydžio plotas. Buvo aptiktas labai intensyvus 60 cm storio kultūrinis sluoksnis, terasos šlaite ir medžių išvartų duobėse buvęs 1 m ir daugiau storio. Tyrinėjimų metu buvo surinkti 567 titnago dirbiniai ir 191 ornamentuotos keramikos fragmentas, nemaža gyvūnų kaulų fragmentų, daugybė titnago skaldos ir neornamentuotos keramikos šukių.

Perkasoje gyvenvietės centrinėje dalyje tarp titnago radinių nemažą dalį sudarė vėlyvojo paleolito Svidrų kultūros dirbiniai: įkotiniai strėlių antgaliai, rėžtukai, skeltės. Perkasoje gyvenvietės PR dalyje tarp titnago dirbinių galima išskirti 3 kompleksus. Pavieniai radiniai sietini su vėlyvojo paleolito Svidrų kultūra. Taisyklingos skeltės, 2 lancetai ir 2 trapecijos sietinos su ankstyvojo neolito Nemuno kultūros Dubičių etapo gyvenviute. Jai priskirtinos ir pavienės keramikos šukės, liesintos augalinėmis prie-